

Zavádzanie najlepších dostupných techník

Ľudské aktivity smerujúce k uspokojovaniu životných potrieb (výrobné činnosti) sú vždy spojené s určitými zásahmi do životného prostredia. So zásahmi menšieho rozsahu sa príroda dokáže vyrovnáť a v niektorých prípadoch majú tieto zásahy na životné prostredie aj pozitívny efekt. S pribúdaním týchto činností sa však situácia vyhrocuje tak, že znečistenie životného prostredia a iné negatívne efekty niekedy prekračujú únosnú mieru a môžu negatívne ovplyvniť vývoj ľudskej populácie. Táto situácia si vyžaduje riadenie výrobných činností tak, aby bolo možné jej dosah na životné prostredie udržať v akceptovateľnej miere s prihliadnutím na možnosti trvalo udržateľného rozvoja.

V snahe o riešenie problému sa prijímajú opatrenia zamerané na ochranu životného prostredia ako celku, ako aj na ochranu jeho jednotlivých zložiek (lesy, voda, pôda atď.). Činnosti ohrozujúce kvalitu životného prostredia je možné vykonávať len na základe povolenia, v rámci ktorého sa určujú také podmienky, ktoré zabezpečia minimalizáciu negatívneho vplyvu na okolie. Dôsledkom týchto opatrení je však aj pomerne komplikovaný administratívny proces, ktorý si vydávanie týchto povolení vyžaduje, pričom previazanosť medzi jednotlivými povoliujúcimi orgánmi môže byť problematická. Významným pokrokom v tomto smere je preto zavedenie integrovaného povoľovania, ktoré združuje viacero rôznych povolení do jedného administratívneho aktu, pričom posúdenie dosahu povoľovanej činnosti je oveľa komplexnejšie a previazanejšie. Integrovanie rôznych súhlasov do jedného dokumentu uľahčuje aj kontrolu plnenia podmienok vydaného povolenia.

Cieľom integrovaného povoľovania je zavádzanie tzv. čistejších technológií, náhrada nebezpečných látok menej nebezpečnými a hlavne znížovanie emisií uvoľňovaných do prostredia. Hlavným nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa je používanie najlepších dostupných techník (Best Available Techniques - BAT). Nimi by sa malo dosiahnuť

zníženie emisií uvoľňovaných danou prevádzkou do prostredia, ako aj zníženie spotreby surovín a energií vrátane vody.

Z hľadiska posúdenia, či používanú alebo navrhovanú techniku možno považovať za BAT, sú dôležité kritériá, ktorými je najlepšia dostupná technika pre danú výrobnú činnosť definovaná. Hľadiská pri určovaní najlepšej dostupnej techniky sú uvedené v prílohe č. 3 zákona o IPKZ. Ide o tieto kritériá:

1. používanie nízkooodpadovej technológie,
2. používanie menej nebezpečných látok,
3. podpora zhodnocovania a recyklácie látok, ktoré vznikajú alebo sa používajú v technologickom procese, prípadne zhodnocovanie a recyklácia odpadov,

4. porovnateľné procesy, zariadenia alebo prevádzkové metódy, ktoré už boli úspešne vyskúšané v priemyselnom meradle,

5. technický rozvoj a vývoj vedeckých poznatkov a ich interpretácia,

6. charakter, účinky a množstvo príslušných emisií,

7. dátumy uvedenia nových alebo jestvujúcich zariadení do prevádzky,

8. čas potrebný na zavedenie najlepšej dostupnej techniky,

9. spotreba a druh surovín (vrátane vody) používaných v technologickom procese a ich energetická náročnosť,

10. požiadavka prevencie a zníženia celkových účinkov emisií na životné prostredie na minimum a z toho vyplývajúcich rizík pre životné prostredie,

11. požiadavka prevencie havárií a minimalizácia ich následkov na životné prostredie,

12. informácie o stave a vývoji najlepších dostupných techník a ich monitorovanie zverejňované Európskou komisiou alebo medzinárodnými organizáciami.

Tieto hľadiská sú formulované tak, že v zásade umožňujú posúdiť danú techniku a technológiu v celom rozsahu. Posúdenie, či ide o najlepšiu dostupnú techniku, je však vždy relatívne a vyžaduje si porovnanie s inými technikami používanými v danom výrobnom odvetví.

Znížovanie negatívneho vplyvu na životné prostredie si v prevádzkach vyžaduje určité investície. V záujme rovnakých podmienok hospodárskej súťaže je preto dôležité, aby kritériá pre posudzovanie BAT boli jednotné vo všetkých členských krajinách Európskej únie. Z tohto dôvodu sa zriadila Európska kancelária IPKZ v Seville, ktorá zabezpečuje prípravu a publikovanie tzv. referenčných dokumentov, v ktorých sú tieto kritériá zahrnuté. Referenčné dokumenty pripravujú pracovné skupiny zložené zo zástupcov príslušných priemyselných odvetví a zo zástupcov ochranárskych

Jedna z budov výstavnice EXPO v Seville (Španielsko), kde sídli európska kancelária IPKZ

organizácií. Určenie správnych kritérií je veľmi citlivá oblasť, pretože tieto musia zabezpečovať vyššiu úroveň ochrany životného prostredia ako povoľujú príslušné zákony a zároveň musia byť akceptovateľné pre ekonomickú sféru.

Referenčné dokumenty sú vypracované pre jednotlivé výrobné činnosti (sektorové), alebo pre činnosti, ktoré zasahujú viaceré výrobných oblastí (horizontálne), napr. chladiace systémy, skladovanie atď. V súčasnosti sú pripravené alebo rozpracované referenčné dokumenty pre tieto oblasti:

- výroba celulózy a papiera,
- výroba železa a ocele,
- výroba cementu a vápna,
- chladiace systémy,
- výroba chlóru a alkálií,
- spracovanie železných kovov,
- spracovanie neželezných kovov,
- výroba skla,
- spracovanie kože (garbiarstvo),
- rafinérie,
- organické chemikálie vyrábané vo veľkých objemoch,
- čistenie odpadových vôd a plynov všeobecne a riadiace systémy v chemickom sektore,
- výroba textilu,
- monitorovacie systémy,
- intenzívny chov ošipovaných a hydiny,
- emisie zo skladovania objemných a nebezpečných materiálov,
- veľké spaľovacie zariadenia,
- bitúanky a živočíšne vedľajšie produkty,
- potraviny, nápoje a spracovanie mlieka,
- nakladanie s hlušinou a skalným odpadom pri banenských prácach,
- prevádzky na kovanie a zlievarne,
- anorganické chemikálie vyrábané vo veľkých objemoch - čpavok, kyseliny a hnojivá,
- spaľovanie odpadu,
- spracovanie odpadu,
- povrchová úprava kovov,
- povrchová úprava s použitím rozpúšťadiel,
- skladovanie materiálov,
- špeciálne anorganické látky,

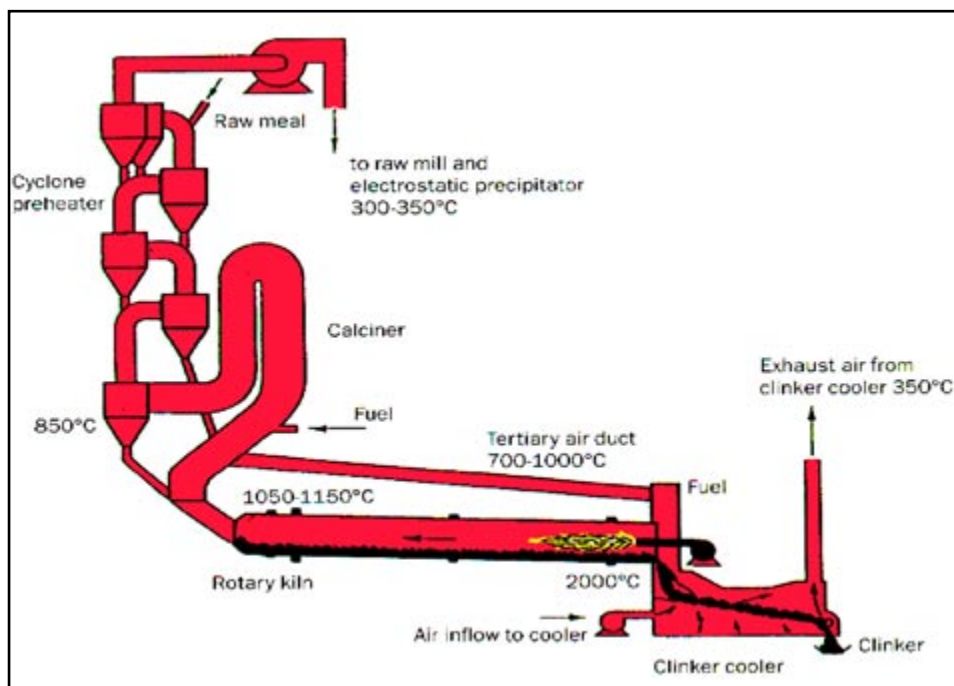

Schéma zariadenia cementárne

- čisté organické chemikálie,
- ekonomické viaczložkové aspekty,
- výroba keramických materiálov,
- výroba polymérov,
- energetická účinnosť.

Tieto referenčné dokumenty možno nájsť na internetovej stránke <http://eippcb.jrc.es/pages/FActivities.htm>.

Keďže v konkurenčnom prostredí EÚ sa hodnotí aj úroveň ochrany životného prostredia v danom podniku, je zavádzanie BAT dôležité aj pre naše podniky. V záujme čo najširšieho uplatnenia týchto techník sa v rámci SIŽP zriadilo BAT centrum, ktoré zabezpečuje plnenie jej úloh v tejto oblasti. Úlohou BAT centra je hlavne:

- zhromažďovanie informácií o najlepších dostupných technikách a ich poskytovanie orgánom vydávajúcim integrované povolenia a iným záujemcom,

- účasť na schvaľovaní referenčných dokumentov na úrovni EÚ,

- zabezpečovanie účasti našich odborníkov na príprave referenčných dokumentov.

Najdôležitejšou úlohou v súčasnosti je zabezpečenie účasti našich odborníkov na príprave referenčných dokumentov. Slovenská inšpekcia životného prostredia sa preto obrátila na jednotlivé priemyselné zväzy a združenia so žiadosťou o nominovanie vhodných zástupcov. V minulom roku zorganizovala dve pracovné rokovania, na ktorých sa okrem týchto expertov zúčastnili aj zástupcovia Ministerstva hospodárstva SR a Ministerstva pôdohospodárstva SR. Na rokovaníach sa zúčastnili zástupcovia týchto výrobných odvetví: ťažobný priemysel, energetika, chémia, metalurgia, výroba plastov, výroba skla, výroba cementu a vápna, výroba papiera a celulózy, výroba textilu, povrchové úpravy, potravinársky priemysel a odpadové hospodárstvo.

Výsledkom týchto rokovaní a nasledujúcej dotazníkovej akcie bolo vytvorenie databázy pracovníkov jednotlivých výrobných odvetví, ktorí sú schopní a ochotní pracovať v jednotlivých pracovných skupinách. Referenčné dokumenty sú spracované pre široké výrobné odvetvia a posudzujú sa v nich často veľmi rozdielne technológie. Tento problém sa výrazne prejavuje napríklad v referenčnom dokumente pre potravinársky priemysel, ktorý sa zaoberá týmto odvetvím v celej šírke (spracovanie mäsa, spracovanie zeleniny a ovocia, výroba cukru, výroba alkoholických a nealkoholických nápojov atď.). Preto pracovníci nominovaní do pracovných skupín musia mať kontakty aj s odborníkmi pre tie oblasti, v ktorých sami nepracujú.

Aj keď zapájanie našich pracovníkov do prípravy referenčných dokumentov nie je jednoduchou záležitosťou, problémy sa postupne darí prekonávať. Dôležitou skutočnosťou pri tom je, že zástupcovia priemyslu si už uvedomujú dôležitosť týchto aktivít a možnosť zapojenia sa do určovania podmienok, podľa ktorých sa budú posudzovať aj naše podniky.

Ing. Bohuslav Bezúch, CSc.

Ing. Zuzana Lacová

útvár integrovaného povolenia a kontroly SIŽP

